Párnahuzat - Bethlen Kata kelengyéjéből

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	8935
Készítés ideje:	1694
Készítés helye:	Erdély
Anyag:	lenvászon
Technika:	aranyozott ezüst skófiumhímzés; ferdesoros lapos öltés; selyemfonallal hímzett
Méretek:	hosszúság: 93 cm szélesség: 66 cm

Vékony, fehér lenvászon vörös, sárga, kék, zöld, nyers színű selyemfonallal, arany- és aranyozott ezüstskófiummal hímzett. A két párnalapból összeállított párnahaj egy-egy lapja három oldalon gazdagon hímzett.

A szorosan egymás mellett álló, összeérő ívsorok közepén díszes tulipánok és szegfűk vál&shy takoznak hozzájuk kapcsolt gyűrűs levelekkel, apró tulipánokkal, leveles-makkos kis ágakkal. Az ívek alsó karéján fogazott levelek, az ívsorok felső részén felváltva geometrikusan mintázott félkörívek és apró tulipánok. A dús mintát körben a párna szélén vékony hímzett sáv keretezi.

A párnahaj hímzett díszítése olyannyira sajátosan és harmonikusan olvasztja egymásba a keleti és nyugati hatásokat, hogy az erdélyi „virágos reneszánsz” egyik legszebb textilemlékeként tartjuk számon.

A párnahaj a hagyomány szerint II. Apafi Mihály erdélyi fejedelem felesége, Bethlen Kata (1675 k.–1725) kelengyéjéből származik, mely a gyermektelen házaspár halála után a Bethlen családra szállt vissza. Az Iparművészeti Múzeum 1902-ben Szádeczky Lajos kolozsvári történész kezdeményezésére, Adorjáni Arnold műkereskedő közvetítésével vásárolta meg a párnahajat gróf Bethlen Sándor (1823–1884) özvegyétől, Bánffy Jozefától (1828-1902), Bethlen Kata címeres kelengyeládájával együtt, amely később a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményébe került. (Ld. Szádeczky Lajos Radisics Jenőhöz írott levelét, IM Adattár, 210/1902).

A tárgy provenienciája alapján valószínűsíthető, hogy a párnalap az erdélyi fejedelmi udvari hímzőműhelyben készült, II. Apafi Mihály és Bethlen Kata 1694. június 30-án megkötött házassága előtt.

A párnalaphoz tartozó egyik lepedőszél a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében található. (Ld. V. Ember Mária: *Úrihímzés. A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményei*. Budapest 1981, Nr. 71.)

Irodalom

- Szerk.: Mikó Árpád, Verő Mária: *Mátyás király öröksége. Késő reneszánsz művészet Magyarországon (16-17. század)*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2008. - Nr. VIII.3. (Erdei Lilla)
- László Emőke: *Magyar reneszánsz és barokk hímzések. Vászonalapú úrihímzések*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2001. - Nr. 106.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 407.
- Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI-XVII. században. I. (Reprint)*. Helikon Kiadó, Budapest, 1986. - 102. kép
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 226.
- Tápay-Szabó Gabriella: *Magyar úri hímzés*. Officina Nyomda és Kiadóvállalat Kft., Budapest, 1941.
- Palotay Gertrud: *Oszmán-török elemek a magyar hímzésben*. Magyar Történeti Múzeum, Budapest, 1940. - Nr. 133.
- Szerk.: Végh Gyula: *Erdély régi művészeti emlékeinek kiállítása az Iparművészeti Múzeumban*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1931. - Nr. 509.
- Csermelyi Sándor: *Magyar hímzések kiállításának leíró lajstroma*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1918. - Nr. 113.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

